

THOMAS MAYNE REID

THE HEADLESS HORSEMAN

A STRANGE TALE OF TEXAS

ТОМАС МАЙН РІД

ВЕРХІВЕЦЬ
БЕЗ
ГОЛОВИ

ДИВОВИЖНА
ТЕХАСЬКА ІСТОРІЯ

Роман

*Скорочений переклад з англійської
Наталії РОМАНОВИЧ-ТКАЧЕНКО*

КИЇВ • ЗНАННЯ

ПРОЛОГ

Він враз тривожно нашорошив вуха, цей техаський олень, що приліг був на своєму нічному пасовиську: його легкий сон порушено, бо чи не кінські копита це він чує?

Він не залишає свого ложа, навіть не підводиться. Чого там?

Адже поруч із ним завжди пасуться вночі дикі степові коні. Олень лише підносить над високою травою свою вродливу, з довгими розсохатими рогами голову і прислухається.

Знов і знов чути копита, але вже якимось по-інакшому. Металом дзвенять вони, наче криця об камінь.

Ці не звичні для оленя звуки змушують його враз змінити позу. Він схоплюється на рівні ноги і, промайнувши сотню кроків прерією¹, зупиняється та оглядається назад, щоб побачити: хто порушив його спокій?

У світлі південного місяця олень бачить свого найлютішого ворога — людину. Людина ця наближається до нього верхи на коняці.

Наляканий олень ладен уже тікати, але враз щось особливе у постаті верхівця затримує його на місці.

Тривожно тупцяючись на задніх ногах та повернувши голову назад, злякано-здивовано він все дивиться,

¹ *Прерія* — північноамериканська рівнина з мішаною рослинністю, переважно трав'янистою. (Тут і далі — прим. ред.)

дивиться своїми круглими карими очима на незнайомця.

Що ж його змушує так довго, так напружено вдивлятися?

Кінь як кінь — чудесний кінь, під сідлом, загнуданий, все як слід. Нічого нема в ньому такого, що могло б викликати подив чи тривогу. Зате верхівець дивовижний, страшний навіть! Чогось йому бракує? Чого ж саме?

Жахлива річ! Він без голови!

Навіть нерозумна тварина це помітила. Глянув здивованими очима на жахливого дивогляда олень і чимдуж тікати, налягаючи на свої легкі ноги. Жах його підганяє. Він зупиняється, аж перепливши Леону-ріку, коли води її постають між ним та зачарованим привидом.

Не звертаючи уваги на втікача оленя, навіть не помічаючи його, безголовий верхівець їде собі далі.

Він теж простує до річки, але, видно, зовсім не квапиться: спокійним, повільним суне кроком.

Плечі його оповиває серапе¹, одна пола підіймається від вітру, відкриваючи почасти його постать. На ногах його міцні чоботи з ягуарової шкіри. Забезпечений, отже, від вільгості нічної та від тропічних злив, їде він мовчазний, як блискучі зорі над ним, безжурний, як вітрець степовий, що розвіває поли його широкого серапе.

Кінець кінцем щось немов пробуджує його від задуми і змушує підігнати свою коняку. Вона, піднісши голову, з веселим іржанням витягує шию й, жадібно вбираючи повітря розширеними ніздрями, кидається зразу риссю, а тоді учвал. Річка близько — ось щось змушує коня квапитися. Зупиняється він аж тоді, коли чисті струмені потоку охоплюють його боки, а ноги верхівцеві по коліна у воді.

¹ *Serape* — широкий мексиканський плащ-покривало.

З насолодою тварина задовольняє свою спрагу, переходить потік і впевненим кроком злазить на спадистий берег.

Тут зупинка, наче верхівець хотів дати коневі змогу струсити з боків краплини води. Коняка обтрушується, лунко чути удари ремінням та поводами, і навколо верхівця фонтаном розсипаються водяні бризки.

Хвилину по тому з фонтана знову виринає постать верхівця без голови, і він їде своєю дорогою.

Мабуть, почувавши остроги¹ та слухаючись поведів свого вершника, кінь уже не збочує, а хутко посувається вперед, наче знайомим шляхом.

Безлісний, безмежний степ стелиться попереду. Вирисовуючись на темному тлі небосхилу, загадкова постать безголового верхівця поволі ховається; ось вона зовсім зникає.

¹ *Острога* — металева дужка на заднику чобота верхівця, якою підганяють коня.

Розділ I

СПАЛЕНА ПРЕРІЯ

На широкій рівнині Техасу, сто миль на південь від стародавнього міста Сан-Антоніо-де-Бехар, південне сонце ллє своє гаряче проміння з прозорого блакитного неба. У цьому золотистому світлі видно, як рівниною пересувається щось, із чого можна вгадати присутність людських істот, хоч навколо й ознаки нема людського житла.

Це “щось” легко впізнати здалека навіть. Це візки, накриті сніжно-білою оснабрюкською парусиною. Їх усіх десять — отже, це не “караван” крамарів, але й не “скарбова валка”. Це, мабуть, особиста власність якогось переселенця, що прибув із-за океану і простує до нового селища на Леоні-ріці.

Справді, так воно й було: ця валка є власністю плантатора, який, причаливши до Індіанополя, до берега затоки Матагорди, тепер мандрує до призначеного місця.

На чолі валки їде сам плантатор, Вудлей Пойндекстер — високий, худорлявий п’ятдесятилітній чоловік, суворий, гордовитий, ніби трохи зажерливий. Він був просто одягнений, але разом з тим і розкішно:

широкий, з тонкої вовни жупан, чорна атласна камізелька та нанкові¹ штани. З-під камізельки біліла тонка полотняна сорочка. На шиї — чорна стрічка, взуття — з найкращої шкіри, на голові — широкий бриль.

Обабіч нього два верхівці: один праворуч, другий ліворуч — юнак, років двадцяти, і молодий чоловік, на п'ять-шість років старший. Перший — це син плантатора; його привітне, веселе обличчя контрастує з суворими рисами не тільки його батька, але й похмурого кузена.

Юнак має на собі блакитну, легку блузу з перкалю і такі самі штани; це разом з панамою — найвідповідніший для південного підсоння одяг.

Кузен його, колишній офіцер із волонтерів, — у військовому темно-синьому віцмундирі, з військовим кепі на голові.

Трохи віддалік їде ще один верхівець. Риси обличчя його грубші, одяг простіша, а в руці нагай. Це доглядач та погонич невільників-негрів, чоловіків і жінок, що обслуговують валку.

У передній кареті сидять двоє дівчат: одна біла-білява, друга зовсім чорна. Перша — це єдиначка Вудлея Пойндекстера, друга — її покоївка.

Наші переселенці їдуть із берегів Міссісіпі, з Луїзіани. Сам плантатор не з цього штату, тобто не креол². Але тип креола помітно в обличчі його сина, а ще більше в тому прекрасному лиці, що час від часу визирає з-за занавісок карети. Вродливі риси цього обличчя говорять про походження красуні від однієї з тих жінок, що сто років тому переселилися до Америки з потойбічних від Атлантики країн.

¹ *Нанковий* — зроблений з нанки — грубої бавовняної тканини.

² *Креол* — нащадок іспано-португальських колонізаторів у країнах Латинської Америки.

Вудлей Пойндекстер — великий цукровий плантатор із півдня, один з гордовитих представників свого стану та водночас один із найгостинніших. Це останнє і примусило його кінець кінцем покинути свій дім в Луїзіані та переселитися зі своїми “пенатами” й кількома чорними рабами в дикі степи південно-західного Техасу.

Сонце вже на лінії південника¹ і майже в zenіті. Подорожні наступають на свою власну тінь; знесилені від надмірної спеки, білошкірі верхівці мовчки сидять у своїх сідлах. Навіть заповорошені пішоходи, взагалі менш чутливі до спеки, припинили балачки й мовчки бредуть поміж возів.

Тишу, таку тишу, що буває на похоронній ході, час від часу порушує гостре ляскання нагая або голосний поклик когось із темношкірих погоничів.

Поволі суне валка, ніби щось намацує. Справжнього шляху нема. Самі сліди, сліди від колес помітні на притоптаній траві.

Хоч мули дуже повільні, проте докладають всіх зусиль. Плантатор вважає, що до нової оселі йому залишилося менше двадцяти миль. Він хоче дістатись до неї увечері, отож, хоч як там лютує спека, треба посуватися далі.

Доглядач раптом зупиняється, дає знаки погоничам бути наготові. Мабуть, там попереду якась перешкода. Він поспішає до валки. Видно, щось його збентежило. Що ж саме?

— Що трапилося, містере Самсоне? — запитав плантатор, коли той під'їхав.

— Трава погоріла. У прерії була пожежа.

— Була! Але тепер же нема? — сквапно запитує власник валки, тривожно поглядаючи вперед на карету. — Де саме? Я не бачу вогню.

¹ Південник — меридіан.

Зміст

Пролог	5
Розділ I. Спалена прерія.....	8
Розділ II. Слід від ласо	14
Розділ III. Маяк у преріях	23
Розділ IV. Чорний норд.....	28
Розділ V. Крапчастий мустанг	37
Розділ VI. Форт на кордоні	46
Розділ VII. Каса-дель-Корво	51
Розділ VIII. Несподіваний візит	54
Розділ IX. Приборкання дикої коняки	59
Розділ X. Пікнік посеред степу	68
Розділ XI. Манада	71
Розділ XII. Втікачку наздоганяють.....	76
Розділ XIII. Дикі жеребці наздоганяють.....	80
Розділ XIV. Пастка на мустангів	85
Розділ XV. Заздрощі наводять на слід	90
Розділ XVI. Герць під дахом	93
Розділ XVII. Що було після герцю	98
Розділ XVIII. Прикра несподіванка	102
Розділ XIX. Кохання	106
Розділ XX. Побачення вночі	111
Розділ XXI. Несподіванка чекає на Кельховна	115
Розділ XXII. Генрі зник	120
Розділ XXIII. Кривава калюжа	122
Розділ XXIV. Примара.....	126
Розділ XXV. Сліди зникли	130
Розділ XXVI. Перехоплений лист.....	133
Розділ XXVII. Ісидора	136
Розділ XXVIII. Аркан розв'язано	145
Розділ XXIX. Напад степових вовків	150
Розділ XXX. Саме вчасно	153
Розділ XXXI. Імпровізовані ноші	157

Розділ XXXII. Новини й новини.....	162
Розділ XXXIII. Постріл у чорта.....	166
Розділ XXXIV. Смертельна небезпека.....	173
Розділ XXXV. Таємниця й жалоба.....	176
Розділ XXXVI. Ідіть, Зебе, і щастя вам доля!.....	181
Розділ XXXVII. Гнідий.....	186
Розділ XXXVIII. Зеб Стумп натрапляє на слід.....	193
Розділ XXXIX. Острів посеред прерії.....	199
Розділ XL. Зеб спостерігає.....	203
Розділ XLI. Натрапив на слід.....	207
Розділ XLII. Загублені сліди.....	211
Розділ XLIII. Ще одна знахідка.....	217
Розділ XLIV. Обмінялися кіньми.....	221
Розділ XLV. Невтомний слідопит.....	227
Розділ XLVI. На варті біля гасієнди.....	231
Розділ XLVII. Униз головою, догори ногами.....	236
Розділ XLVIII. Чудна знахідка.....	242
Розділ XLIX. Представники закону.....	247
Розділ L. Відданий племінник і добрий кузен.....	250
Розділ LI. Техаський суд.....	255
Розділ LII. Брехливий свідок.....	261
Розділ LIII. Свідок з примусу.....	267
Розділ LIV. Зізнання обвинуваченого.....	274
Розділ LV. Перерване засідання.....	279
Розділ LVI. Гонитва в гущавині заростів.....	283
Розділ LVII. А повертатись треба.....	287
Розділ LVIII. Труп без голови.....	292
Розділ LIX. Таємницю розгадано.....	298
Розділ LX. Останній свідок.....	305
Розділ LXI. Утікач.....	313
Розділ LXII. Гонитва за вбивцею.....	319
Розділ LXIII. Він іще живий.....	323
Розділ LXIV. Самогубця.....	327
Розділ LXV. Втіха.....	331